

ПРАВИЛА ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ

Технічний аналіз є гнучким та універсальним методом оцінювання активів, що застосовується на фондовому, криптовалютному і валютному ринках. В Україні цей підхід недостатньо вивчений через низький рівень фінансової грамотності населення, обмежену освітню базу, скептицизм і брак якісного контенту українською мовою.

Технічний аналіз - це метод прогнозування цін за допомогою аналізу динаміки (зміни) цін за попередні періоди часу. Основна мета - визначення поточної ринкової фази активу і прогнозування можливих цінових змін для прийняття інвестиційних рішень.

Даний вид аналізу є відносно молодого дисципліною. Його активний розвиток в США припадає на II половину XX століття, що є причиною недостатнього вивчення технічного аналізу українськими аналітиками. На це вказує понятійно-термінологічний апарат, який здебільшого складається з кальок англomовних термінів [1, с. 157].

Основу технічного аналізу формують три постулати, описані Джоном Мерфі в монографії “Технічний аналіз ф’ючерсних ринків”:

1. Ринок враховує все: всі чинники, які впливають на ціни активу (економічні, політичні, соціальні) вже відображені на графіку.
2. Ціни рухаються направлено: завданням технічного аналізу є визначення тренду на початку його формування.
3. Історія повторюється: стосується незмінності людської психології [1, с. 161].

Методи технічного аналізу поділяються на дві групи: графічні (тенденції, цінові графіки і графічні моделі) та аналітичні (індикатори).

Тенденція або тренд - напрямок руху ціни протягом певного часового проміжку. Існує три види: бичачий (висхідний), ведмежий (низхідний) та бічний тренди.

Для визначення цінових тенденцій аналітики користуються трендовими лініями. Це рівні, які будуються щонайменше по двом екстремумам одного тренду і показують загальний напрямок руху ціни [2, с. 16-17]. Існують рівні підтримки та опору.

Ціновий графік - візуальне відображення даних, яке використовується для аналізу залежності між ціною (вертикальна вісь) та часом (горизонтальна вісь). Графік формується зі свічок, які відображають ціни відкриття, закриття, а також максимуми і мінімуми за обраний період (таймфрейм).

Таймфрейм - часовий інтервал, який використовується для відображення однієї свічки. Існують 1-, 5-, 15-, 30-хвилинні, 1- і 4-годинні, денні, тижневі та місячні.

Графічна модель (патерн) - фігура, що формується внаслідок цінових рухів і дає змогу прогнозувати подальший тренд. Розрізняють:

- моделі зміни тенденції (“подвійна вершина/дно”, “голова і плечі”, “клин”);
- продовження тенденції (“трикутник”, “прапор”, “вимпел”).

Подвійна вершина (Double Top) - розворотний патерн для висхідного тренду, який формується, коли актив двічі торкається рівня опору. Оборотною моделлю є “подвійне дно”, яка є справедливою для низхідного тренду і рівня підтримки.

Голова і плечі (Head and Shoulders) - модель, що формується за рахунок зростання ціни до рівня А, низхідної корекції до рівня Б, проходження рівня А, повернення до рівня Б, зростання до рівня А і подальшого падіння.

Клин (Wedge) - патерн, що характеризується збіжними трендовими лініями, зниженням обсягу торгів і подальшим пробоем одного з рівнів, що вважається закінченням графічної фігури.

Трикутник (Triangle) утворюється збіжними рівнями підтримки і опору. Після пробою однієї з формотворчих ліній, трейдери можуть очікувати на зростання/падіння ціни на відстань, що дорівнює основі трикутника.

Прапор (Flag) - фігура, яка складається з початку “флагштоку” (різке зростання або падіння ціни), “вимпела” (зона консолідації, що формується паралельними лініями) і продовження флагштоку в напрямку початкового тренду.

Вимпел (Pennant) - фігура, подібна до фігури “Прапор”. Відмінністю є поведінка активу в зоні консолідації: під час “Вимпелу” фігура нагадує трикутник, а котирування прагнуть зійтись в одній точці.

Аналітичними інструментами технічного аналізу є індикатори. Індикатор - функція, побудована з використанням законів математичної статистики і теорії ймовірності для прогнозування подальшого тренду ціни активу. Найпопулярнішими індикаторами є ковзні середні, індикатор MACD, смуги Болінджера та хвилі Фібоначчі.

Ковзна середня (MA - Moving Average) - індикатор, що розраховується на основі середнього арифметичного цін за певний період. Існує три види: проста (Simple MA); зважена (Weighted MA) - надає більшу вагу останнім цінам; експоненційна (Exponential MA) - найшвидше реагує на зміни, оскільки пріоритетно (за експонентою) враховує свіжі котирування [3].

MACD (Moving Average Convergence/Divergence) - індикатор, який розраховується як різниця між 12-періодною ЕМА і 26-періодною ЕМА. Використовується з сигнальною лінією (СЛ) - 9-періодною ЕМА. На графіку ці лінії сигналізують про:

- подальше падіння ціни, якщо MACD перетинає СЛ зверху;
- подальше зростання ціни, якщо MACD перетинає СЛ знизу.

Гістограма MACD допомагає знаходити можливі розвороти тренду: якщо тренд на ціновому графіку висхідний, а на гістограмі MACD - низхідний і навпаки. Це метод конвергенції/дивергенції.

Смути Болінджера (Bollinger Bands) - інструмент оцінки волатильності. Складається з трьох ліній: середньої (20-періодна SMA) і двох крайніх, розташованих вище і нижче на два стандартних відхилення. Розширення смуг Болінджера свідчить про підвищення волатильності, а звуження - про її зниження. Наближення ціни активу до верхньої смуги попереджає про перекупленість і можливе зниження ціни, до нижньої - перепроданість, можливий висхідний рух [4].

Хвилі Фібоначчі (Fibonacci Retracement Levels) - горизонтальні лінії на графіку, які вказують на потенційні рівні підтримки/опору. Індикатор будується шляхом з'єднання двох екстремумів в кінці цінового руху. Основними хвилями Фібоначчі є лінії на рівнях 0%, 23,6%, 38,2%, 50%, 61,8%, 78,6% і 100%.

Окремі індикатори можуть давати хибні сигнали, тому раціонально використовувати їх в поєднанні. Комплексний підхід до технічного аналізу дозволяє підвищити точність прогнозів і зменшити ризики. Наприклад, якщо ціна перетинає нижню смугу Болінджера і опиняється на одному з рівнів Фібоначчі, можна очікувати на висхідну корекцію активу. Таким чином, комбінування графічних моделей та індикаторів є ключовим принципом ефективного застосування технічного аналізу.

Список використаних джерел

1. Сохацька О. М., Роговська-Іщук І. В., Вінницький С. І. Фундаментальний та технічний аналіз цін товарних та фінансових ринків : навч. посіб. Кондор, 2012. 305 с.
2. Aaryan Jogani. The Basics of Technical Analysis. SSRN. 2024. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4870943.
3. Caroline Banton. Moving Average, Weighted Moving Average, and Exponential Moving Average. *Investopedia*. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/071414/whats-difference-between-moving-average-and-weighted-moving-average.asp>.
4. Bollinger Bands indicator explained. *Binance Academy*. URL: <https://www.canva.com/design/DAGgfnqQjPo/kGFn2rIVtROoluI4uJZDPA/edithttps://www.binance.com/en/square/post/43426>.